

Érettségi bankett. Az emlékek. Nagykőrös, Cifra csárda. Öltöny, fehér ing, nyakkendő, pezsgős poharak, zavart nevetgélések a tanárokkal, néhány lopva megivott pálinka, hogy oldódjék a hangulat. A nevetés párája az asztal fölött, emlékek az osztályból, az osztályról, az osztálytól. Nem voltunk jó csapat, sokat veszekedtünk, sokat verekedtünk, de akkor ott, nagyon együtt tudtunk lenni. Összetartott bennünket, hogy elmúlt. Hirtelen megéreztem, mennyi mindent nem csináltunk meg, mennyi mindent nem mondtunk el, mennyi minden marad bevégezetlen. Egymást túllícitálva vallottuk be a ki nem derült csínyeket, elkeskenyedett szájjal beszéltünk a jövőről, nem nagyon tudtuk elképzelni az előttünk álló nyarat, az egymás nélkül elközlelő másik életet. Hogy ősszel nem ülünk vissza egymás mellé, mögé, hanem a felnőttkor meghatározhatatlan színű és közegű masszájában olvadunk fel. Amikor bezárt a csárda, keresztül-kasul bolyongtuk a várost, néhányan már fogtuk a másik kezét, amit négy éven keresztül soha nem tettünk meg, azután kikötöttünk egy homályos kis lyukban, talán valaki üres lakása volt, félálomban biztosítottuk egymást a szertetünkről, meg arról, hogy dehogy is fogjuk elfelejteni a másikat. Kerengett az üveg és a pohár, szálltak az ígéretek és néhol kibuggyantak a könnyek is. Később, a Cifrakertben, a romos vár tövében hajnali csókok F. Magdával, aki könnyű fehér ruhájában, aláomló hosszú barna hajával olyan volt, mint egy gyönyörű testű zuhogó angyal, de az már tényleg a bankett utolsó mozzanata volt. Addig együtt, egymással, egymásért, visszamenőleg is. Az ember szentimentális állat, mert szeret meghatódni a saját gyengeségén, jóságán és tisztességén. Azt a hajdani bankettet – úgy érzem legalábbis – percnyi pontossággal vissza tudom idézni. Fontos volt, élmény volt, a négy évi nagy menetelés nagy lezárása volt.

Jut mindez eszembe a legutóbbi bankett után pár nappal. A legutóbbin értendő, hogy megint végzett két osztályom, és ők együtt rendezték meg a záróeseményt. Gondoltam (volna), ez még a hajdani miénken is túlesz „közösségileg”. Minden rendben is volt, lett volna, egészen a vacsora elmúlásáig. Akkor néhány diákom megkörmövezett, ugyan, mennék már el velük biliárdozni, kihívnak, legyen sörmeccs. S bár soha nem futottam meg a kihívások elől, a dolog kicsit mellbe vágott. A teremben ugyanis nem volt biliárdasztal. Hol biliárdozni, kérdeztem maflán, és ők készségesen nevettek, hát elmegyünk egy biliárdszalomba. Vagy klubba, vagy mifénébe. De hát bankett van éppen, a tiétek, dadogtam, mire megnyugtattak, nekik ennyi volt a bankett. Jön a biliárd. Nem mentem, csalódottan hümmögtek, aztán belevesztek az ajtón túli sötétbe. Pár perc múlva újabb csoport újabb meghívással érkezett, ők újra el, én újra maradt. Nem untatom a tisztelt olvasót. Sokáig ment így, amíg legfeljebb tizen maradtunk, javarészt tanárok. Persze, egy kivétel volt. Egy leány azzal ment ki az ajtón, viszlát tanár úr, én belemegyek a nagy éjszakába. (Csak remélhetem, azóta kitalált már belőle.) A néhányan, akik nem biliárdozni, nem szédelegni, hanem egymástól elbúcsúzni jöttek, csalódottan próbálták meg jól érezni magukat. Nekem nem ment, ezúton kérek bocsánatot ez utóbbiaktól, hogy nem maradtam velük, hanem csapat-papót otthagytva elmenekültem. Azzal a gondolattal nem tudtam elszámolni, hogy ezeket a biliárdozó fiatal urakat és lányokat én tanítottam éveken keresztül magyar nyelvre és irodalomra. Én tanítottam nekik Balassit, én Petőfit és Babitsot, Aranyt és Kosztolányit, Adyt és Móriczot. Meg Thomas Mannt, meg Kafkát, meg Rimbaud-t, meg Shelley-t. Ennyi maradt, ennyi szűrődött le – egy biliárdszalomban. Megvallom, akkor, ott, megroppantam. Tanári pályám során először éreztem meg, hogy *nem érdemes. Ezekért* nem. Az ilyenekért soha többé. Valami visszavonhatatlanul elmúlt. Egy illúzió, hogy az iskola még hat, hogy a tanár mintát ad a viselkedésével, hogy az érettségi értelmiségi státuszt jelöl meg. Hogy erkölcs, meg vállalkás, meg társak, meg szolidaritás. Hülyeség. Diákjainkat már rég nem ismerjük, nekik már rég nem vagyunk követendő, mi több, elérendő példák. Csal túl lenni akarnak – rajtunk is. Mert minden út végén ott várakozik egy biliárdszalomban, a napi sikerélmény-adásával, egy disco, egy játéktér. A mielőbb felejtés ígérete. S talán rendjén való is, ha velünk kezdik meg a felejtést. Én is elkezdtem, drága *volt* diákjaim, és mit mondjak, nem is megy rosszul.

Zalán